

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

февруари, 2012 година

Ставови на Народната банка на Република Македонија во врска со одделни прашања поврзани со примената на Одлуката за методологијата за евидентирање и вреднување на сметководствените ставки и подготовка на финансиските извештаи („Службен весник на РМ“ бр. 169/2010):

тема:	Ревалоризација на јубилејните монети наменети за продажба
датум на објавување на одговорот:	25.01.2010 година
прашање бр.:	1.
Прашање:	<p>Во „Одлуката за методологијата за евидентирање и вреднување на сметководствените ставки и подготовка на финансиските извештаи“ не се пропишува методологија за ревалоризација на јубилејните монети наменети за продажба, евидентирани на сметката 037 - Залиха на ковани пари за продажба (пропишана е и сметка 0378 - Оштетување/ревалоризација), ниту пак, според наши сознанија, постои пропис кој ја регулира подетално оваа материја.</p> <p>Ве молиме за Ваше мислење за воспоставената практика и динамика во банкарскиот сектор во врска со ревалоризацијата на јубилејни монети, како и за методологијата по којашто треба да се изврши ревалоризацијата.</p>
Одговор:	<p>Јубилејните монети наменети за продажба се опфатени во поглавјето 3.13 - „Останата актива“ од Методологијата за евидентирање и вреднување на сметководствените ставки и подготовка на финансиските извештаи.</p> <p>Согласно со одредбите од ова поглавје, средствата од оваа позиција од финансиските извештаи, при почетното признавање се евидентираат според нивната објективна вредност или по нивната набавна вредност. Последователно, средствата се мерат според пониската вредност од сметководствената вредност и нето-вредноста на реализацијата. Нето-вредноста на реализацијата е еднаква на проценетата продажна цена намалена за проценетите трошоци за завршување, поправки и проценетите трошоци неопходни да се оствари продажбата.</p> <p>Банката треба да ја врши ревалоризацијата на јубилејните монети при секоја промена на нејзината продажна цена на јубилејните монети за продажба, а најмалку на датумот на финансиските извештаи. Банката може да ги уреди методологијата на Банката за одредување на продажната цена на јубилејните монети наменети за продажба, методот на превреднување/мерење и признавање на ефектите од превреднувањето на оваа позиција од билансите на Банката, како и интерните процедури и постапки во Банката во овој дел, во своите интерни акти (на пр. во сметководствените политики на Банката или пак во друг интерен акт).</p>

тема:	Вреднување и евидентирање на хартиите од вредност расположливи за продажба (државни записи и континуирани државни обврзници)
датум на објавување на одговорот:	11.08.2009 година
прашање бр.:	1.
Прашање:	<p>Би сакале да ве замолиме за мислење во врска со вреднувањето и сметководственото евидентирање на хартиите од вредност расположливи за продажба (финансиски средства расположливи за продажба).</p> <p>Согласно со Методологијата за евидентирање и вреднување на сметководствените ставки и подготовка на финансиските извештаи, тие треба да се вреднуваат според нивната објективна вредност. Со оглед на фактот дека портфолиото на хартии од вредност на банката вклучува државни записи и континуирани државни обврзници, со кои многу ретко се тргува на пазарот преку шалтер, се наметнува прашањето која каматна стапка треба да се земе како основа за пресметка на нивната објективна вредност. Исто така, би сакале да ве замолиме за мислење во врска со тоа на кој начин треба да се врши пресметката на објективната вредност и како таа да се евидентира сметководствено, ако се има предвид фактот дека државните записи и државните обврзници се хартии од вредност со различни карактеристики и различни парични текови.</p>
Одговор:	<p>Согласно со Методологијата за евидентирање и вреднување на сметководствените ставки и подготовка на финансиските извештаи, финансиските средства, односно хартиите од вредност класифицирани како расположливи за продажба се мерат според објективната вредност и соодветно сметководствено се евидентираат. Објективната вредност се утврдува на различни начини, во зависност од тоа дали средството се тргува на активен пазар или не се тргува.</p> <p>Прв извор на информација за објективната вредност на финансиското средство е информацијата добиена од активен пазар. Финансиското средство се смета дека е тргувано на активен пазар, доколку објавените цени се лесно и редовно достапни од берза, дилер, брокер, пазари преку шалтер, индустриска група или регулаторна агенција и тие цени ги претставуваат тековните и редовни пазарни трансакции на нормални, комерцијални основи.</p> <p>Во изминатиот период, во Р. Македонија со државните записи и континуираните државни обврзници не се тргува на берза, а нередовно се тргува и на пазарот преку шалтер. Оттука, пазарот на овие хартии од вредност не ги исполнува карактеристиките на активен пазар и нема достапни информации коишто би можеле секогаш да се користат за утврдување на нивната објективна вредност.</p> <p>Во услови на непостоење на активен пазар, банката, за да ја одреди објективната вредност на средството, применува техники за вреднување, и тоа по следниов редослед:</p> <ul style="list-style-type: none"> - употреба на информации за постигнатите цени на скорешни (од последните 6 месеци), нормални, комерцијални трансакции за истата хартија од вредност помеѓу запознаени, доброволни странки (ако се достапни); - ако нема информација за постигнатите цени на скорешните

	<p>трансакции со истиот вид хартија од вредност (претходната техника за вреднување), тогаш за утврдување на објективната вредност треба да се употреби тековната пазарна цена на друг инструмент, којшто е во суштина ист, во смисла на тоа дека е со иста валута и со ист или сличен рок на достасување (на пример, цената на благајничките записи на примарниот или секундарниот пазар);</p> <ul style="list-style-type: none"> - ако информациите за објективната вредност од претходните две техники за вреднување се несоодветни, тогаш објективната вредност на хартијата од вредност се утврдува преку анализа на дисконтираните парични текови или други алтернативни модели за определување на објективната вредност. Доколку банката ја применува техниката на анализа на дисконтираните парични текови за утврдување на објективната вредност на државните записи и обврзници, еден од најважните фактори е утврдувањето на соодветната дисконтна стапка којашто треба да се определи врз основа на тековниот пазарен принос на инструментот (државните записи и континуираните државни обврзници) и/или на инструмент со слични карактеристики (на пример, цената на благајничките записи реализирана на последната примарна емисија или цената од трансакциите со благајнички записи на пазари преку шалтер). <p>За сметководствено евидентирање, кога хартијата од вредност ќе се класифицира како расположлива за продажба, промените во објективната вредност ја претставуваат разликата помеѓу амортизираната набавна вредност (се утврдува на ист начин како и кај хартиите од вредност класифицирани како чувани до достасување) и тековната објективна вредност (утврдена на еден од начините погоре). Промените во објективната вредност соодветно се евидентираат на сметките за промени во објективната вредност во билансот на состојба (сметка 41xxx5 и 47xxx5) и на сметките за разлики од вреднувањето на средствата расположливи за продажба (сметка 9051). Исто така, соодветно се прикажуваат и разграничувањето на дисконтот, премијата, акумулираната амортизација и приходот од камата за соодветниот период.</p> <p>Хартиите од вредност расположливи за продажба се тестираат и за оштетување, односно исправка на вредноста, согласно со одредбите од Одлуката за управување со кредитниот ризик.</p>
--	--

тема:	Третман на предвремена отплата блиску до договорниот рок на отплата и/или незначајни/ситни износи на претплата при амортизирањето на акумулираната амортизација
датум на објавување на одговорот:	04.02.2009 година
прашање бр.:	9
Прашање:	Како треба да се третираат предвремените отплати што се многу блиску до рокот на отплата или незначајните износи на повисок платен износ на рата. Дали тоа ќе влијае на нова пресметка на ЕКС или ваквите случаи нема да влијаат на промената на ЕКС?
Одговор:	Согласно со принципите за мерење по амортизирана набавна вредност, содржани во поглавје 3.1.3 од Методологијата, при пресметка на ефективната

	<p>каматна стапка (следствено, пресметка на амортизирањето/разграничувањето на приходот од акумулираната амортизација), банката треба да ги земе предвид сите очекувани парични текови за кои е извесно дека ќе настанат согласно со договорните услови (на пример: опција за предвременно плаќање). Кога очекуваните идни парични текови не може веродостојно да се одредат, тогаш се користат паричните текови до крајната достасаност на побарувањето, согласно со договорот.</p> <p>Доколку настанат значајни промени во очекуваните парични текови (освен исправка на вредноста), во насока на промена на периодот и/или износот на претплати, тогаш сметководствената вредност на побарувањето (поточно, соодветната сметка за акумулирана амортизација) треба да се коригира/усогласи со истовремено признавање приход или расход во билансот на успех. Износот којшто треба да се коригира се пресметува како разлика помеѓу првичниот амортизациски план и новите очекувани парични текови, дисконтирани со примена на првичната ефективна каматна стапка.</p> <p>Но сепак, во случаите наведени во прашањето (предвремена отплата блиску до договорниот рок на отплата и/или незначајни/ситни износи на претплата) банката не треба да прави нова пресметка на ефективната каматна стапка, односно на амортизацијата на акумулираната амортизација, бидејќи тие промени се незначајни. Во првиот случај (предвремена отплата блиску до крајниот рок на достасување), банката може во целост да го приходува целиот преостанат износ на акумулирана амортизација на датумот на предвремената отплата. Во вториот случај, банката треба да продолжи со амортизација на акумулираната амортизација согласно со првично утврдениот амортизациски план.</p>
--	--

тема:	Третман на однапред наплатената камата за целиот период на кредитот, на денот на одобрување/исплата на кредитот
датум на објавување на одговорот:	12.07.2010 година
прашање бр.:	1.
Прашање:	<p>Дали амортизираната набавна вредност на финансиското средство - кредитот (покрај тоа што ја вклучува однапред наплатената провизија, наплатената главница итн.) се утврдува во износ којшто ја вклучува и однапред наплатената камата или е без вклучена однапред наплатена камата?</p> <p>Дали однапред наплатената камата е составен дел на акумулираната амортизација?</p> <p>На која сметка од Сметковниот план треба да се евидентира однапред наплатената камата, на сметката 5xxx9 - „Акумулирана амортизација“ или на сметката 298 - „Други разграничени приходи“?</p>
Одговор:	Во случај кога банката, во моментот на одобрувањето на кредитот, однапред го наплаќа износот на каматата (целиот износ на каматата за целиот период на кредитот), овој износ (покрај останатите парични текови коишто согласно со Методологијата се земаат при пресметката на ефективната каматна стапка) треба да се вклучи во утврдувањето на ефективната каматна стапка, со датум

	<p>на прилив на кој реално се остварува паричниот тек. Оваа ефективна каматна стапка ќе се користи за утврдување на ефективната камата на кредитот, но нема да претставува составен дел на акумулираната амортизација на кредитот. На сметката за акумулирана амортизација на кредитот ќе се прикаже износот на наплатените провизии и надомести коишто се составен дел од ефективната камата (ако има) и коишто соодветно ќе влијаат и на амортизираната набавна вредност на кредитот.</p> <p>Износот на однапред наплатената камата во моментот на одобрување/исплата на кредитот, на денот на наплатата, треба да се евидентира сметководствено на сметката 298 - „Други разграничени приходи“ (не треба да се евидентира на сметката 5xxx9 - „Акумулирана амортизација“). Понатаму, во текот на животниот век на кредитот, на датумите на признавање и евидентирање на приходот од камата и побарувањата врз основа на достасана камата (на датумот на достасување на ануитетите), банката ќе го затвора достасаниот дел на побарувањето врз основа на камата со соодветен дел од сметката 298 - „Други разграничени приходи“.</p>
--	--

тема:	Амортизација на недвижностите и опремата и на нематеријалните средства - разлики помеѓу сметководствена евиденција и даночен третман
датум на објавување на одговорот:	26.12.2008 година
прашање бр.:	2
Прашање:	Согласно со член 7 од Уредбата за амортизација: „Трошокот по основа на амортизација на средствата се признава како расход во даночниот биланс од првиот ден на наредниот месец откако тие средства почнале да се користат за вршење на дејноста“. Согласно со Методологијата за евидентирање и вреднување на сметководствените ставки и за подготовка на финансиските извештаи: „Амортизацијата на средството започнува кога тоа е расположливо за употреба... “. Дали тоа значи од наредниот ден (по ставањето на средството во употреба)? Какви се последиците за даночните цели? Имено, амортизацијата би била различна според Уредбата и Методологијата.
Одговор:	<p>Во Методологијата, којашто го уредува евидентирањето и мерењето на сметководствените ставки на банките и штедилниците е пропишано дека амортизацијата на средството започнува кога тоа е расположливо за употреба и престанува на пораниот датум од датумот на кој средството е класифицирано како чувано за продажба или од датумот на кој средството се депризнава. Во Методологијата е пропишан начинот и методот на мерење и амортизирање на недвижностите и опремата за сметководствени потреби на банките и штедилниците.</p> <p>Од друга страна, со „Уредбата за начинот на пресметување на амортизацијата, односно отписот на вредноста на нематеријалните и материјалните средства и за номенклатурата на средствата за амортизација и годишните амортизациони стапки“ се уредува начинот на пресметување на амортизацијата којашто се признава како расход во даночниот биланс (точка 1 од Уредбата). Точка 7 од Уредбата вели дека трошокот за амортизација се признава во даночниот биланс првиот ден од наредниот месец од кога средството започнало да се</p>

	<p>користи.</p> <p>Имајќи го предвид сето изнесено, можно е износот на пресметана амортизација за сметководствени цели (трошокот за амортизација евидентиран на сметките) да се разликува од трошокот за амортизација за даночни цели (трошокот што се признава како расход во даночниот биланс) поради утврдениот различен корисен век на употреба на средството, или пак, поради примената на различен метод на амортизација за сметководствени цели (Уредбата дозволува примена само на праволиниски метод на амортизација) и доколку, во овие случаи, трошокот за амортизација не ги исполнува одредбите од член 4, став 3 или член 9 од Уредбата.</p>
--	--

тема:	Пресметка на ефективна каматна стапка
датум на објавување на одговорот:	26.12.2008 година
прашање бр.:	6
Прашање:	Дали при пресметката на ЕКС треба да се користи фактичкиот број на денови во месецот/годината (на пр. 31/365) или треба да се користи пресметка со број на денови 30/360? Дали треба да одговара со начинот на пресметката на камата за клиентите и за сметководственото евидентирање? Дали треба да одговара со формулата за пресметка на стапката на вкупни трошоци?
Одговор:	Методологијата за евидентирање и вреднување на сметководствените ставки и за подготовка на финансиските извештаи, како и МСФИ, не го пропишуваат начинот на пресметка на каматата и/или на ефективната каматна стапка од аспект на бројот на денови. Банката треба да одлучи кој начин ќе го користи (30/360 или 31/365) и соодветно на тоа, треба него да го користи за пресметка на каматата и на ЕКС.
датум на објавување на одговорот:	08.10.2008 година
прашање бр.:	19
Прашање:	Дали ЕКС, за дисконтирање на идните парични приливи, ја вклучува само провизијата којашто се наплатува при реализација на кредитот, или интеркаларната камата?
Одговор:	Во Методологијата се дадени општите разграничувања на провизиите коишто се составен дел на ефективната каматна стапка. Интеркаларната камата се вклучува во пресметката на ефективната каматна стапка.
датум на објавување на одговорот:	22.04.2009 година
прашање бр.:	7
Прашање:	Согласно со Методологијата и прилогот А1 од неа, во кој се врши разграничување на провизиите и надоместоците на приходи коишто се составен дел на приходите од камата и приходи од провизии и надомести, Банката заведе став дека провизијата што ја наплаќа кај потрошувачките кредити има третман на провизија заработена врз основа на извршени услуги и

	<p>како таква, таа не е составен дел на ЕКС, односно е дефинирана како „провизија за подготовка на кредитот“.</p> <p>Оваа провизија е еднократен приход за банката и се наплатува во моментот на исплата на кредитот, а од друга страна приходите од овие провизии не се значајна материјална ставка во билансот на успех.</p> <p>Бидејќи и самата поделба на провизиите во прилогот не е најјасна (на пример, во практичните примери за провизии заработени врз основа на извршени услуги е наведена провизија за процесирање и контролирање на одобрените кредити), дали вака дефинираната провизија („провизија за подготовка на кредитот“) треба да се амортизира или дисконтирањето можеме да го вршиме со примена на договорната каматна стапка?</p> <p>И дали можеме нашата провизија да ја третираме како составен дел на СВТ, но не и на ЕКС ?</p> <p>Ако треба да се амортизира, Ве молиме да ни наведете како треба да се дефинира провизијата, а таа да се смета како провизија врз основа на извршени услуги и да не влегува во пресметката на ЕКС. Или, произлегува дека сите провизии и трошоци коишто се врзани со настанувањето на финансискиот инструмент треба да се амортизираат.</p> <p>Воедно Ве молиме да ни наведете пример за трансакциски трошоци што се директно врзани со трансакцијата и коишто влегуваат во пресметката на ЕКС, а не се дел од платените и наплатените провизии и надомести коишто се составен дел на ефективната камата (Ваш одговор на прашањето бр. 10 од 04.02.2009 година).</p>
<p>Одговор:</p>	<p>Согласно со Методологијата за евидентирање и вреднување на сметководствените ставки и за подготовка на финансиските извештаи, банката треба да изврши суштинска анализа (а не само терминолошка) на провизиите и надоместоците поврзани со кредитните производи и да определи дали тие претставуваат составен дел од ефективната камата на кредитот, или пак претставуваат надомест за услуга извршена од банката. Притоа, самиот назив на надоместот е ирелевантен/неважен, туку важна е суштината дали надоместот е директно поврзан со одобрувањето на кредитот (во овој случај, претставува составен дел од ефективната камата), или пак надоместот претставува компензација за друга услуга, освен одобрување на кредитот, извршена од банката (во овој случај, претставува приход од провизии и надомести). Следствено, провизиите и надоместоците банката соодветно ќе ги евидентира како акумулирана амортизација на кредитот и како приход од камата, или пак, како побарување и приход од провизии и надомести.</p> <p>Намената и начинот на пресметка на стапката на вкупни трошоци („СВТ“) е пропишана со Одлуката за методологијата за пресметување годишна стапка на вкупните трошоци. СВТ за одделен кредитен производ може да се разликува од ефективната каматна стапка („ЕКС“), а за одделен кредитен производ тие може да бидат еднакви. Банката треба да изврши анализа и треба да ги пресмета СВТ и ЕКС за секој одделен кредитен производ. Напоменуваме дека обврска за пресметка и објавување на СВТ постои само за потрошувачките кредити.</p> <p>Одговорот на прашањето бр. 10 од 04.02.2009 година, објавен на интернет-</p>

	страницата на Народната банка во делот одговори на прашања во врска со примената на Сметковниот план за банките, дополнително појаснува на која сметка треба да се евидентираат провизиите и надоместите коишто се составен дел од ефективната камата, но кај кои постои одложена наплата (односно, постои одреден временски период помеѓу датумот на сметководствено евидентирање на побарувањето по кредитот и датумот на наплата на надоместот или провизијата којашто е составен дел на ефективната камата).
--	--

тема:	Сметководствен третман на провизијата за управување со кредити, којашто се задолжува и се наплатува на редовна основа, истовремено со задолжувањето и наплатата на договорната камата
датум на објавување на одговорот:	18.10.2010 година
прашање бр.:	1.
Прашање:	<p>Воведовме нова категорија на провизија во областа на кредитирањето, насловена како „провизија за управување“. Оваа провизија достасува и се наплаќа на месечна основа. Неа ја класифицираме како провизија којашто е составен дел од ефективната каматна стапка.</p> <p>Ве молиме да ни потврдите дали ваквата провизија треба сметководствено да ја евидентираме на сметката за акумулирана амортизација во моментот на одобрување на кредитот, со истовремено евидентирање на вкупниот недостасан износ на провизијата за управување со кредитот (којшто ќе достасува во текот на животниот век на кредитот) во рамки на сметката 190 - „Одложени приходи различни од камата“. Во моментот на достасување на провизијата за управување со кредитот (на месечна основа), ќе се евидентира побарување врз основа на провизии и надомести (во рамки на сметката 16), со соодветно раскнижување од сметката 190. Истовремено, за истиот износ ќе се евидентира приход од камата (сметка 66), со соодветно раскнижување од сметката за акумулирана амортизација.</p> <p>Доколку образложениот концепт на сметководствено евидентирање на ваквата провизија за управување со кредитите е во ред, тогаш дали износот којшто е евидентиран во рамки на сметката 190 треба да се вклучи при мерењето на валутниот ризик, или пак треба да се вклучат само сметките од групата сметки 16, на кои е искажан месечниот износ на провизија (достасана и недостасана)? Сметаме дека износот на сметката 190 не треба да се вклучи при мерењето на валутниот ризик, бидејќи третманот на оваа провизија е ист како третманот на каматата којашто треба да се наплати во иднина и таа не се вклучува при мерењето на валутниот ризик.</p>
Одговор:	Провизијата за управување со кредитите којашто се пресметува и се наплаќа на месечна основа, истовремено со пресметката и наплатата на договорната камата, според својата суштина всушност е составен дел од ефективната камата, односно договорните месечни износи на т.н. „провизија за управување“ треба да се вклучат во пресметката на ефективната каматна стапка на кредитот. Согласно со ова, достасаните побарувања врз оваа основа (редовните месечни задолжувања на клиентот) треба да се евидентираат во рамки на сметките од групата 15 („Побарувања врз основа на камати“), со соодветно признавање на приходите врз основа на камата, во рамки на групата сметки 66 („Приходи од камата“). Притоа, бидејќи во моментот на одобрување

<p>на кредитот, врз основа на оваа т.н. „провизија за управување“ нема парични приливи, нема износ којшто би требало да се евидентира на сметките од Билансот на состојба за акумулирана амортизација, туку на овие сметки ќе се евидентираат оние провизии и надомести (ако ги има), коишто согласно со „Методологијата за евидентирање и вреднување на сметководствените ставки и за подготовка на финансиските извештаи“ се составен дел од ефективната камата и коишто се наплатени во моментот на одобрување на кредитот.</p> <p>Доколку ваквата провизија за управување со кредитите содржи валутна компонента, соодветно треба да се опфати и при мерењето на валутниот ризик.</p> <p>Напоменуваме дека, во секој случај, банките и штедилниците се должни да ги следат одредбите од „Законот за облигациони односи“ коишто ја регулираат висината на договорната каматната стапка во договорите за кредит.</p>
--